PRAGMATICALIZAREA VERBULUI *A ŞTI*

GABRIELA BIRIŞ
Universitatea din Bucureşti

1. Preambul

Verbele susceptibile de pragmaticalizări se înscriu, în general, în trei mari categorii: **verbe de cogniție** – *a şti, a înțelege;* **verbe de percepție**: *a asculta*, *a auzi*, *a vedea* şi **verbe de raportare** sau ***dicendi***: *a spune, a vorbi* etc. În lingvistica românească, o încercare de descriere sistematică a verbelor care au cunoscut pragmaticalizări a făcut Liana Pop (2009), prin studiul consacrat *verbelor de enunțare* din română şi franceză, pe care le clasifică, într-o schemă semantică a comunicării, în două categorii:

- verbe „externe"– descriu, conceptualizează condițiile necesare unei bune funcționări a comunicării: *a asculta, a auzi, a vedea, a se uita*;

- verbe „interne" – au un raport redus cu atitudinile subiective ale participanților, sunt verbe modale, de atitudine, de supoziție a locutorului: *a şti, a crede, a se gândi, a părea, a avea impresia, a-i plăcea* (Pop 2009: 163-166).

Se consideră că verbele din a doua categorie s-au pragmaticalizat prin pierderea sensului descriptiv „plin" şi a sensului gramatical, dobândind un semantism şi un fonetism „slab": sunt în inciză, au intonație scăzută, apar între virgule (Pop 2009: 166). Despre *a şti,* se avansează ipoteza evoluției dintr-o structură cu completivă directă: *Ştii că* → *ştii* (Pop 2009: 166). Autoarea îşi dezvoltă propunerea de categorizare plecând de la două studii referitoare la verbele cu recțiune slabă – epistemice, evidențiale, parantetice (Blanche-Benveniste 1989, Blanche-Benveniste, Willems 2007) –, verbe pe care le abordează în cadrul metodologic al pragmaticalizării (Traugott 1995) şi al *spațiilor discursive*. Spațiile discursive sunt delimitate de Pop (2009: 163) după criteriul tipului de informație: descriptivă, subiectivă, interpersonală, interdiscursivă, metadiscursivă, paradiscursivă, presupozițională (Pop 2009: 163).

Productivitatea pragmatică mare a verbului *a şti,* atât ca număr de ocurențe, cât şi ca număr de expresii cu aspect propozițional care îl conțin, a fost observată şi în alte studii (Zafiu 2010, *ap.* Dascălu Jinga 2012), nu însă şi variația de moduri şi timpuri verbale, utilizările cu rol discursiv incluzând, în cazul lui *a şti* pragmaticalizat, forme de conjunctiv prezent, construcții impersonale sau reflexiv-impersonale, elementele comune cu celelalte verbe pragmaticalizate fiind doar persoana verbului: 1 şi 2 singular sau plural.

Într-un cuvânt, în lingvistica românească, abordarea funcțional-pragmatică a verbului ***a şti*** a fost accidentală, nesistematică, fiind considerat, la persoana a 2-a sg., un **semnal de emitere cu funcție fatică**, utilizat – în intonație descendentă sau neutră – pentru a asigura continuarea conversației sau cooperarea (Vasilescu 2007: 17), **marcator de implicare** a interlocutorului în discurs sau **de stabilire a acordului** cu informația transmisă (Săftoiu 2007: 109) sau, pentru ***ştiți*** – **marcă a politeții negative**, a unei proceduri de flatare (Hoinărescu 2007: 138), în funcție de particularitățile corpusului analizat.

BDD-V1138 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 12:42:09 UTC)

Studii mai recente (Dascălu Jinga 2012) au reliefat, pentru formele pozitive de indicativ prezent, funcționalități de preluare a dreptului la replică și de cedare a dreptului la cuvânt (engl. *turn-taking* și *turn-giving*), de **marcă fatică** sau de **punctuator** pentru fazele unei relatări, iar pentru structurile cu formă de conjunctiv imperativ, o dublă funcție: de preluare a dreptului la cuvânt și de focalizare a informației care urmează.

În acest articol, ne propunem să lărgim sfera de investigare asupra acestui verb cognitiv *par excellence*, fără a considera că am reușit să formulăm un studiu exhaustiv.

2. Câteva precizări metodologice

În vederea analizei, am reținut doar simple ocurențe ale verbului, lăsând la o parte structuri dezvoltate, care conțin și alte părți de vorbire, de tipul *știi cum, știi ce, știi cum era?, ce știu eu..., mai știi* etc. sau structuri cu forme verbale negative, cum ar fi: *nu știu, nu știu ce*.... etc. Am obținut un număr relativ mare de contexte – aproximativ 90 –, discutate în funcție de persoana verbului (a 2-a sg. și pl., 1 sg.), și de modul și timpul verbal. Exemplele au rezultat dintr-un dublu demers. Am selectat, pe de o parte, contextele identificate în volume cu eşantioane de limbă vorbită (CORV, CRVA, IVLRA1, IVLRA2, ROVA), care conțin transcrieri ale unor interacțiuni cu tipologie diversă: conversații familiale, telefonice, discuții libere între cunoscuți, fragmente de dialog înregistrate la examene academice, emisiuni politice televizate. Am consultat, de asemenea, culegerile de texte dialectale pentru zona Munteniei, ce conțin pasaje de povestire sau reproduceri de dialoguri (TDM1), pentru oralitatea şi spontaneitatea stilului. Am excerptat contexte şi dintr-un cotidian de circulație, *Evenimentul zilei*, care reproduce interviuri cu persoane publice. Datele obținute pentru această primă categorie au fost comparate cu datele obținute din analiza contextelor literare – texte beletristice din secolul al XX-lea. Pentru româna actuală, sub raport cronologic, culegerile de texte dialectale pentru regiunea Munteniei acoperă anii ’70, volumele de eşantioane acoperă perioada 2002-2011, iar cotidianul *Evenimentul zilei* – anul 2007 (ianuarie-decembrie), precum și 2002-2003, prin suplimentul său *Life & Style*.

Absența unor date consistente pentru perioada veche, medie şi chiar pentru începutul românei moderne face extrem de dificilă trasarea direcției de evoluție în gramaticalizarea şi pragmaticalizarea formelor verbale, cele câteva contexte identificate de noi în cazul lui *a şti* neputând susține concluzii definitive. Pentru perioada veche, am recurs la culegeri de documente vechi sau de corespondență privată și oficială, unele dintre ele şi din Basarabia (Bianu 1907, Boga 1929).

3. Scurtă abordare diacronică

Verbul apare înregistrat de DLR cu valori pragmatice, în contexte ce aparțin perioadei moderne (secolele al XIX-lea și al XX-lea), notându-se utilizarea de persoana a 2-a singular şi plural ca termen incident, cu scopul de a preciza că este vorba de ceva sau de cineva cunoscut de interlocutor:

(1) *Nu uita de datoria aia, **știi**, c-apoi*... (Caragiale)
(2) *Ia în primire... pe nepoții ăștia ai tovarășului.... ăla... **știi** tu.* (Sadoveanu)
(3) *Uite încă două sute cincizeci de lei, **știi**, pentru care ai iscălit.* (Călinescu)

În același timp, la persoana a 3-a, structuri de tipul ***el știe, ea știe, ei știu*** sunt utilizate pentru a exprima nedumerirarea față de acțiunile neobișnuite sau inexplicabile ale cuiva, iar la

BDD-V1138 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 12:42:09 UTC)

persoana 1, structurile ***mai știu eu, știu eu, eu știu*** exprimă nedumerirea, nesiguranța, ezitarea, nehotărârea (DLR, s.v. *a ști*).

Pentru perioada veche, DLR menționează utilizarea ca reflexiv impersonal, în contexte din secolul al XVII-lea:

(4) *Mai pre mare credință inscălit-au toți și ș-au pus pecețile,* ***să să știe*** (a. 1631).

Asupra acestor tipuri de contexte vom insista și noi, pentru că „anticipează" pragmaticalizarea din româna actuală. Caracteristice promulgației actelor de cancelarie, formele reflexiv pasive sau impersonale ale verbului ***a ști*** au rolul de a sublinia valoarea impersonală și generală a acțiunii (Chivu 1997; Chivu 2000: 54; Uță Bărbulescu, Constantinescu, Stoica: 2008) sau ideea unui subiect nedeterminat (Djamo-Diaconiță 1971: 223). Acestea sunt parte a unor fraze stereotipe prezente în acte juridice bisericești sau laice (testamente, acte de donație, de răscumpărare, de împrumut), dar apar și în corespondența privată sau în cea oficială. În general, închid sau deschid textul documentelor, fiind parte a unor segmente obligatorii: *notificația* și *coroborația* (Uță Bărbulescu 2008: 747-748), în care apar însoțite de complementizatori și / sau de adverbe:

(5) *Cum* ***să să știe*** *că au cumpăratu Stănilă Vornicul și fratele lui Cârsto di la frați lor, anume Dan, Stoico, Brătienu, Stančul, Ivan, Stan și Simion Suvetul din matca Gurnei pi la mora lui Dobrin, pe după gruiul casălor, pe în gura casălor în zos la poena Babei, în gura fănului la cornu*. (a. 1576, Bianu: 1)

(6) *Adecă eu Irina Nuculei dinpreună cu ficiorii anume Tanasă, Luca, Ion și Gheorghii din satul Ciorăști dat am adevărat mărturie nostră la mâna maicei stariță din satul Vărzăreștii, precum* ***să să știi****, că având tatăl nostru doi meri și un păr la schitul Vărzăreștii i-am dăruit sfântului schit, di sufletele răpăusaților să nu-i superi că sânt drepți anoștri acesta*. (a. 1620, Bianu: 53)

(7) ***Să știți*** *bine deci: noi n-am venit pe două-trei săptămâni, ci până vă vom îndupleca și vom face cum mi era voia*. (a. 1529, Scrisori: 167; trad.)

Propozițiile independente exclamative și utilizările simple în poziție finală de enunț precedate de virgulă sunt cele mai apropiate de situațiile de azi, având rol de punctuator:

(8) *Deč dela noi i-am făcot acestă mărturie să hi de credență; șe ne-am pus și pecețile,* ***să se știe***. (a. 1607, Scrisori, 10-11)

(9) *De aceasta scriem și mărturisim cu cestu zapis al nostru* ***să să știe***. (a. 1627, Scrisori: 156).

Utilizările din scrisori sunt și mai apropiate de pragmaticalizarea din româna actuală, reflectând, probabil, mult mai fidel uzul limbii vorbite. Sunt, în general, structuri construite cu pronume invariabil, apozitive sau circumstanțiale de scop Prin formele de conjunctiv de persoana a 2-a singular și plural, este evidentă centrarea pe interlocutor (destinatarul scrisorilor) și pe punctarea unei informații pentru acesta.

(10) *Iată nu putuiu ținea a nu scrie, ci scris-am Sfinției Tale și de cel lucrișor pentru știință, ca* ***să știi*** *din țară*. (a. 1690, Scrisori: 89)

BDD-V1138 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 12:42:09 UTC)

(11) *De nu mi-ai fi Sfinția Ta tată sufletesc, nu ți-aș spune, ci, fiindu-mi şi scriindu-mi de la mănăstire iată am scris şi Sfinției Tale ca* ***să ştii*** *şi* ***să ştii*** *ce vei spune (...).* (a. 1690, Scrisori: 91-92)

(12) *Ce* ***să ştii*** *dumneata că nimeni împotriva lor nu li-a stătut, ca să nu-şi iea oamenii*. (a. 1695, Scrisori: 94)

(13) *Numai mă rog, chir Hagi, numai dumneata* ***să ştii****, să nu se facă vre-o vorbă, ca să nu se auză în țară, şi ce auzi dumneata din țară, orice, înştiințează-mă, ca să ştiu şi eu* (a. 1696, Scrisori: 117)

În același timp, exemplele identificate pentru mai multe perioade din evoluția limbii române au evidențiat pentru formele cu rol pragmatic ***știi / știți*** contexte cu declarative și interogative, precum și structuri sintactice minimale sau cu caracter apozitiv.

(14) *Leagea* ***ştii****: Nu face curvie, nu ucide, nu mărturisi minciună*. (Coresi)
(15) *Ce învățătura* ***ştii****: Nu curvi, nu ucide.* (Coresi.)
(16) *Poruncile* ***ştii****: nu curvi, nu omorî, nu fura, nu mărturisi strâmbu*. (NT)
(17) *Aceasta* ***să ştiți****, că vechiul al nostru om răstigni - Se, ca să se deşerteaze trupul greşalelor; nimea noi să nu lucreaze păcatelor*. (Ivireanu)
(18) *Şi aceasta* ***să ştiți****, vreamea, că aicea e ceasul voao să ne sculăm den somn; acmu amu aproape e noao spaseniia, de unde noi când crezum* (NT)
(19) *Că voi înşivă* ***ştiți*** *cum voi noao să pristăniți, că n-am făcut fără-cinste întru voi".* (NT)

4. Situația verbului în româna actuală

Pentru limba vorbită, contextele cu **știi** conțin, în general, secvențe de dialog cu un grad înalt de familiaritate, subiecte de conversație „relaxată" între cunoscuți sau fragmente de povestire / relatare, în cazul textelor dialectale. Am putut observa că verbul se utilizează pentru obținerea unui consens privitor la informații sau date cu caracter științific, statistic, istoric, ca în exemplele următoare:

(20) *CJ: Şi ştii cum mânca când i-am dus astea? Săracu. (...)* ***Știi?*** *..... ce ce i-au chinuit pe oamenii ăştia şi cum↓ şi uite↓ ca şi cum nimic nu a fost*. (CORV: 63-64)
(21) *VJ: (..) Pentru că fiecare plantă↑. /î:: sintetizează pesticide↑ naturale care să /î: le apere de : invazie de*
LDJ: Propriile ei
VJ: gâze↑ de nu ştiu ce↓ ***știi?*** *şi zice şi nouăjnouă la sută concentrația pesticidelor naturale în natură↑ este /î: nouăjnouă la sută din pesticidele existente în natură sunt pesticide naturale↓ la fel de toxice ca şi pesticidele sintetice*. (CORV: 78)
(22) *LDJ: Mai rămâne problema rămâne deschisă problema cu centralele /î /î nucleare.*
VJ: Centralele nucleare dac-//
LDJ: Acum e un val↑ ***ştii****↑ împotriva lor*. (CORV: 81)
(23) *VJ: (...) Față de câmpurile de steril↓ care există-n jurul oricărei centrale↓. /î pe cărbune↑*
LDJ: pe cărbune↓

BDD-V1138 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 12:42:09 UTC)

*VJ: și a poluării pe care-o produce o centrală pe cărbune↑ ceea ce-au produs în decursul istoriei↓ centralele nucleare este incomparabil mai puțin. La cantități de energie comparabile. **știi**↑ este ca și supersitiția c-a merge cu avionul este mai periculos decât a merge cu trenul.... ceea ce e o prostie... .Pentru că dacă faci statistica kilometri-călători↑ totdeauna vei găsi↑ că cel mai mic risc↑ este cu avionul. și cel mai mare risc este cu mașina pe șosea. și între ele e trenul*. (CORV: 82-83).

Totodată, poate fi utilizat pentru atenuarea unor judecăți negative de tip caracterologic, pe care vorbitorul le face despre sine (24 și 25) sau despre alții (26 și 27):

(24) *AG: Măi↓ /î când l-am urmărit↑ deja n-a mai avut efect asupra mea↑ că eu am un soi de :: /î:: minte cretină **știi**↑ care când se: /ă /î /ă întoarce-asupra mea însămi↑ cu toată bunăvoința: /î: posibilă↑ reușește să blocheze tot↓ să bruieze↓ **știi?** Eu l-am cunoscut și pe Mirahorian↓ nu știu dac- auzit de el↓ Levon Mirahorian.* (CORV: 138)

(25) *A: de bibliografie să-mi spui↓*
*B: păi măi↑ n-am prea avut pentru că n-am prea: lucrat↓ adică am fost atât de:: sâcâită **știi.** Cu: cursuri↓ o grămadă de cursuri am avut cum nu știu așa:: eu-s cam zăpăcită și cam ineficientă*. (IVLRA 1: 42)

(26) *VJ: Păi da↑ da'nemții nu-s obișnuiți//*
DD: Nu-s obișnuiți și-atuncea↑
VJ: Să tolereze
*DD: Și-atuncea când îi văd așa↑ e e eu zic Pă mine nu mă deranjează↓ că sânt fiecare cum cum vrea↓ da' da' nemții sunt așa↑ și când îi văd↑ **știi?** Puțin să uit-așa↓ și bineînțeles că /î* (CORV: 128-129)

(27) *DD: (...) Adică ura asta între albi și negri nu se va stinge niciodată. Pentru că pornește-așa↓ din nu știu Oul și găina. **Știi**↑ câteodată ne certăm cu [ ]*
LDJ: [râde]
*DD: Doina↓ Doina F.↓ **știi** ea este de-astea foarte..... /î: cum să zic eu↓ /î.... Puiu e puțin rasist↓ **știi**↑*
și-mpotriva ăstora și nu știu cum↓ și ea e foarte liberă↓ și-adică foarte cum se spune//
VJ: tolerantă. (CORV: 131-132)

Verbul apare utilizat în structuri cu proverbe și expresii idiomatice (28 și 29) sau cu adevăruri consensuale (30), dar și cu rol fatic sau de ambreior narativ care fluidizează o povestire (31 și 32):

(28) *A: asta te gândeai azi dimineață?*
*B: cam așa↓ **știi**↑ cum aș putea să încap să împac capre și verze*. (IVLRA 1: 43)

(29) *Am un metabolism groaznic și nu-mi permit să mănânc ce mi-ar plăcea. Pentru că orice-mi place mie, **știi** cum e, „tot ce e bun e imoral, ilegal sau îngrașă", drept pentru care îmi plac toate lucrurile care sunt trecute în manualele nutriționiste la capitolul „nu".* (Interviu cu Ileana Pescariu, EVZ, LS, 4-5/2003)

(30) *VJ: Oamenii care studiază biologia↓ și ce- fac cercetare științifică↑ au hotărât că ecologii exagerează niște lucruri. și exagerează așa de mult↑. Cum sunt și cei care sunt împotriva experimentelor pe animale↓ din tot felul de considerente↓ nu știu ce↑*

BDD-V1138 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 12:42:09 UTC)

*încât ajung să fie o piedică în calea ştiinţei↓. În calea dezvoltării economice↓ .... **ştii?** Lansăm tot felul de ..alarme↑ dintre care unele sunt reale↑ şi unele false.* (CORV: 74)

(31) *ne-am pomenit aşa/ aveam o ... că noi am avut altă casă mai la pă deal/ mai îspre biserică/ ş-a şăzut acolo/ ş-aici am închiriat/ la un om/ şi dac-am închiria-la un om/ ă/ a el **ştii** a pus pă hi-so a făcut gaz mult pă foc (...) şi cum îs spui am făcut p-aea după urmă/ a dad nişte pârliz dă copi fog la nişte coceni aiicia mai î jos/ la stroguri d-alea/ ştii cum să face la noi/ ş-a luat foc ş-a arz mai multe case-atunci.* (TDM I: 132)

(32) *păi da!/ irea chiar î cam/ ar veni aşa cam o nepuată d-a soacră-mi ierea/ **ştii**/ şi soacră-mea cea că „nu/aia/aia/" cică „aia de!/ aj zâce io că aş putea să trîiesc cu ia... "/ e!/ ce îi dă ta-so bani"/ **şti**-to-la-bani le erea lor gându/ unu l-erea la alceva// şi până la urmă... iel/ bărbatî-mio n-a vrut* (TDM I: 136)

În cele mai numeroase exemple, verbul fixează referenţial un obiect pentru interlocutor, având o **funcţie ostensivă**: arată şi precizează un obiect important pentru discuţie, încercând să fixeze, să puncteze şi să verifice cunoaşterea referentului, a obiectului numit de către interlocutor. În acest caz, există întotdeauna un **obiect-ancoră** sau **referent-ancoră** la care trimite verbul **a şti**: *marmelăzi, strigoi, ţăst, franci, ţuică de prună* etc., considerat important de către locutor pentru ansamblul enunţului sau al conversaţiei.

(33) *CJ: M-am dus aşa puţin pe ascuns.... şi .. şi-a venit şi Viorica↑....*
LDJ: Soţia lui.
*CJ: Da. Cu două borcane de marmeladă↓. Când erau marmelăzile-alea↓ **ştii?** şi eu↑ din sărăcia mea↑ din asta↑ m-am dus cu cârnaţi↓ cu cârtaboşi.* (CORV: 57)

(34) *.... mă tem iei că ie strigoi/ să naşte dă fapt să naşte şi vite/ să naşte şi copii c-o piele pă uochi/ ş-aia care se nasc cu piele pă uochi cân' să nasc **ştii** ... nu să vede faţa prima dată/ ş-are o piele ... pă ... pă faţă.* (TDM I: 223)

(35) *luam pământ/ şi-l amestecam cu baligă dă vacă... cu baligă dă vacă/ cu iarbă tocată coaptă/ şi băga î' ial şî îl pisam cu picerili dă şaptă uopt ori/ şî d-aici făceam aşa muşuroi/ d-esemplu cum e perna// după cum ie ţăstu/ **ştii/** şî d-aici puneam foi dă lipam sau orce foae-ar fi fost.* (TDM I: 239)

(36) *acolo la carinderu ierea moşiieri iel/ cî-să dea foc la carinderu/ hopa c-a sosât armata dâm bucureşti s-a pus cu tragerea p-ai noştri/ sî-i da-şanţ/ ca pă ciuperci/ ş s-a retras/ a aduz moldoveni atunci/ armata dâm moldova/ ca să vază.../ cine-a intrat în cârciună la cutare/ şi ... unde ie bănetu? Că ăla săracu n-a mai ştiu-să-mai-ia bani/ a da dosu ş-a fugit/ să scape viaţa/ bani s-a găsât franci **ştii** ăia şî i-a luat.* (TDM I: 285-286)

(37) *am adormit ş s-a pornit noi nu le-a sânţât/ ne-a puz domnu ş-am băuu nişte ţuică **ştii?** ... câtetrei ţuică d-aea **ştii/** când să face de prună **ştii?** dac-am adormit/ e!/ ne-am pomeni ş-a plecat oili ş noi nu ... nu le-am sâmţât ş nici unu nu le-am sâmţât/ c-avea doi mai bătrâni ca mine.... pă timpuri **ştii?** cum sânt ieu î' ietatea acum.* (TDM I: 410)

În textele dialectale, predomină ocurenţele cu **ştii narativ**, care fluidizează povestirea şi asigură, în acelaşi timp, coparticiparea şi menţinerea interesului celui care realizează ancheta dialectală. Topica lui ***ştii*** e liberă: poate fi prezent înainte de secvenţa informaţională cu rol de ancoră a marcatorului, în poziţie mediană (divizând secvenţa) sau după secvenţa informaţională, fără implicaţii asupra decodării şi interpretării mesajului. De asemenea, este enunţat în intonaţie interogativă, ascendentă sau descendentă, putând varia ca tipar

BDD-V1138 © 2014 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 12:42:09 UTC)

intonațional în aceeași secvență enunțiativă. Utilizarea formei de indicativ prezent, în intonație preponderent interogativă sau ascendentă, pentru persoana a 2-a singular, înclină balanța interpretării în favoarea unei funcționalități interpersonale a marcatorului, de „control" asupra interlocutorului, în vederea obținerii adeziunii sau acordului acestuia. Sintactic, structurile au independență și nu sunt coordonate sau subordonate în raport cu secvențele care le precedă sau succedă, orice modificare în direcția subordonării (în sensul „reconstituirii" unei completive directe) modificând substanțial înțelesul global al enunțului:

(38) a. *A venit și Viorica cu două borcane de marmeladă↓. Când erau marmelăzile alea↓ Știi?*
a'. *A venit și Viorica cu două borcane de marmeladă. Știi când erau marmelăzile alea?*
b. *Ecologii (...) ajung să fie o piedică în calea științei↓ În calea dezvoltării economice↓ știi? Lansăm tot felul de ...alarme↑*
b'. *Ecologii (...) ajung să fie o piedică în calea științei↓ În calea dezvoltării economice↓ știi că lansăm tot felul de ...alarme?*
c. *Centralele nucleare. Acum e un val↑știi↑împotriva lor.*
c'. *Centralele nucleare. Știi că acum e un val împotriva lor.*

Utilizarea cu complementizator tinde să introducă o informație presupusă a fi complet nouă, necunoscută interlocutorului, în timp ce utilizarea fără complementizator, asumă o stare de lucruri general cunoscută, o „complicitate" cu interlocutorul privind anumite cunoștințe. Deși se afirmă adeseori că marcatorii nu modifică valoarea de adevăr a enunțurilor, având, în sine, o valoarea nonvericondițională, există, totuși, o aliniere implicită a marcatorilor la valoarea de adevăr a enunțurilor în care apar, cel puțin în cazul unui verb epistemic prototipic de tipul lui *a ști*, care păstrează ceva din sensul descriptiv inițial, nefiind complet desemantizat.

Conjunctivul este considerat un mod al non-referențialității relaționat unor acțiuni prezentate ca posibile, ce poate funcționa însă și ca modalizator deontic sau volitiv (GBLR: 235; 236). În corpusul nostru, formele de conjunctiv prezent modalizează dubiul, ezitarea, respectiv ipoteticul, atenuând efectele unor structuri ce ar putea fi resimțite (sau doar anticipate) ca negative de către interlocutor.

(39) *A: nu mi-am dat seama↓* ***să știi↓*** *că-i materialu sub[ț]ire*. (IVLRA 1: 128)
(40) *A: mamă↓ poate nu să ia pe picior↓* [**să știi**. (IVLRA 1: 127)

Aceste valori modalizante apar foarte clar prin comparație cu un context obișnuit, de subordonată completivă directă a unui regent conjunctiv, în care înțelesul global este strict epistemic:

(41) a. *Să știi că nu mi-am dat seama că-i materialul subțire.*
b. *Mamă, să știi că poate nu se ia pe picior.*

În exemplul (39), este posibilă o raportare dublă a verbului: atât la secvența precedentă, cât și la cea care urmează.

În exemplul următor, conjunctivul cu valoare de imperativ este întărit de alte mărci de oralitate (*ia uite*), fiind folosit ca modalizator volitiv:

BDD-V1138 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 12:42:09 UTC)

(42) *și ieu d-atunci ... moi periuța-nsare/ și mă spăl cu ea și ie dinții mei/ cum ie coala// **să știi**/ ieu n-am ia uite o măsea phartă*. (TDM I: 45)

Știți este mai curând un marcator de adeziune, care face parte dintr-o strategie/secvență de politețe verbală, de aici și coocurența cu pronume de politețe: **știți și dumneavoastră / dumneavoastră știți,** în majoritatea cazurilor. În exemplele pe care le-am identificat (43 și 44), este folosit în secvențe de atenuare (a unui ipotetic reproș de a nu fi cunoscut datele dintr-un contract sau a gestului de a oferi bani pentru un act medical gratuit, gesturi ce ar fi putut fi considerate ofensatorii sau inacceptabile de către interlocutor. Tot o formă de accept se caută și prin enunțarea unei stări de lucruri pe care locutorul o dă ca unanim cunoscută (sistem economic și politic considerat „imperfect" sau perfectibil), exemplele de sub (45) și (46). Verbul mai poate puncta referențial un obiect (47), poate fi folosit ca ambreior narativ de fluidizare a povestirii (48) sau poate anunța un pasaj ironic (50). Verbul este dublat de structuri orale eliptice: *acuma sincer* sau de adverbe (*știți bine*).

(43) *A: să se știe de la început dacă se poate face sau nu.*
B: normal
*A: ce să zic. Așa și eu pot să zic că în contract era stipulat↓ **știți**↓ se plătește patruzeci la sută și șaizeci la sută după ce piesele sunt omologate. da' dacă piesele n-au fost omologate eu ce să zic acum.* (IVLRA 2: 341)

(44) *B: și i-am zis. domle:↓ dac-aveți nevoie: de plată:↓ pentru a:: acordarea unui ajutor↓ cât de banal și micuț ar fi↓ vă plătesc io. **știți**↓ fac io chestia asta↓ cât costă plătesc io↓* (IVLRA 1: 31-32).

(45) *MC: unde sunt asemenea funcții unipersonale↑ așa este peste tot. și la palatul elize: și: în stafu ăla mic de la casa albă↑ și așa mai departe↑ bun. Americanii [au*
*MC: și sistem care le ajută↑ să realizeze această idee↑ da' așa e peste tot↑ **știți?** Când ai o structură în: serviciu↑ ca să zic așa uni- unice funcții↑ unipersonale. deci↑nu e nimica original din acest punct de vedere*. (IVLRA 1: 153)

(46) *M.M.: Eu am un sentiment al penibilului îngrozitor când trebuie să-mi negociez un contract, pentru că nu e treaba mea și că prima propoziție cu care începe o discuție este „**știți,** noi nu prea avem bani". Nici nu intră în discuție să mai ceri și o rulotă, să poți să te schimbi fără să ai toată figurația în jurul tău*. (Interviu cu Medeea Marinescu, EVZ, 6 apr. 2007)

(47) *Ierea acolo la une-aveam noi țarcu/ da nu să dusăsă/ **știți/** cu itele/ era acolo la țarc/ zâceai că ie o turmă de uoi/ pă cuvântu mieu/ era o turmă de uoi/ doozășișicinci/ sau șî șase c-am număranoi de-acasă/ că ... știți/ ie livada mai peste vale-așa*. (TDM I: 15)

(48) *Biserica arsî/ îi zicea/ și să spune/ asta-i ca o poveste/ o legendă/ **știți?**/ ... cică-ntr-o bună zî/ ntr-o duminică dă sărbătoare a fos-jucând ora satului știi acolo-satț ș s-a pomeni cu-o cioară/ ... ga ga / ga ga/ așa/ **știi**/ cioara*. (TDM I: 170-171)

(49) *CA: /a::: ↑ Dați-mi voie să vă răspund. [Pentru că↑ pentru că↑//*
MM: Trecem la întrebări.] un minut [răspunsul fiecăruia. Vă rog.
*CA: Da↓ nu↓ vreau să răspund aici] în jumătate de minut. Pentru că domnu' Băsescu↓în țara asta sunt foarte multe femei↑ noi↑ suntem cam misogini↓ **știți**↓ noi bărBAșii din politica românească.*
TB: Dumneavoastră↓ eu nu. (PPC: 26)

Forma de conjunctiv plural **să știți** punctează diferite intervenții cu caracter ironic sau autoreferențial, fiind utilizate preponderent în dialogurile televizate dintre diverși politicieni,

BDD-V1138 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 12:42:09 UTC)

deci cu dublă orientare: către interlocutor şi către auditoriu. Poate puncta un pasaj de corectare, de contrazicere a interlocutorului (50 , 51, 55 şi 56), un adevăr istoric (52 şi 53), sau un referent (54).

(50) *TB: Vă mulţumesc pentru misiunea pe care mi-o daţi să coordonez agricultura. (TB zâmbeşte; aplauze)*
CA: Nu↓nu mai era vorba de dumneavoastră↓ ***să ştiţi****. (râsete şi aplauze ale susţinătorilor)* (PPC: 24)

(51) *LO: şi este într-adeVĂR↓ vina↑ ++ Exclusiv a domnului ministru Dobre↓ pentru că l-a: bloCAT. Asta a fost↓ [s-a întâmplat în perioada↑//*
MM: Când era Dobre↓ a blocat tot.]
LO: A blocat tot↓ în general.
MM: Tot. Tot.
LO: /ă Da' ***să ştiţi↓]*** *pe de Altă parte↓ ştiu să citesc FOARte bine printre rânduri↓ +şi sânt Absolut convins domnu' Ursu↓ + că:: ceea ce a spus domnu' Băsescu↑ +aşa::↑ în stilul lui caracteristic↓ fără Niciun fel de fundamentare↓ fără niciun fel de explicaţie↓ +/ă de fapt↓ repreZINtă deJa↑ probabil↓ nişte teme care-au fost date:↑ către anumiţi domni↓ ca să FAbrice↓ dosare peNAle↓ n-am absolut niciun fel de îndoială. [Pe de altă parte↑//* (PPC: 108)

(52) *VT: să ajungă↑ urMAşul↑lui Mihai Viteazu'↑+[şi regelui Ferdinand?*
RD: Da' eu văd aşa↓] că dumneavoastră↑//
VT: Păi se răsucesc înaintaşii în [morMÂNT]↓dom'le.
RD: Păi să ştiţi că] şi Ceauşescu a ajuns urmaşu'↑ regelui Ferdinand.
VT: /o::↑ E-o diferenţă aşa de MAre↓+între Ceauşescu şi Băsescu↓ ***să ştiţi****. În primu' rând că Ceauşescu↑ +/ă: nu a::://* (PPC: 133)

(53) *OP: Şi în acest sens↓ ne trebuie un regim semiprezidenţial↑ parlamentar? Vă rog un răspuns la întrebare.*
VP: <P Da doamnă. P> /ă:: CRIzele de care vorbiţi şi care au apărut↑ în special în ultimii↑ + şase ani↓ au fost şi în perioada nouăzeci şi şapte două mii↓ n-au fost crize între cele două Camere ale Parlamentului↓ niciodată↓ ***să ştiţi.***
OP: Tocmai. (PPC: 150)

(54) *MB: Mai scriu câteodată şi în maghiară.*
VP: Da↓da' nu:: adrese oficiale↓ [că nu-i limba oficială.
MB: inclusiv literatură ↓] ***să ştiţi↓*** *literatură* ***să ştiţi.*** (PPC: 164)

(55) *EB: Acest lucru v-a deranJAT↑ pe dumneavoastră↓] <R pentru că n-aţi avut curaju' să faceţi când aţi fost la putere↓ R> iar noi ne-am [asumat lucruri↑//*
VP: Nu E clar că: ↑] e clar că nu ştiţi despre ce vorbesc.
EB: pe care alţii nu le-au asumat în ultimii douăzeci de ani.
OP: Domnule Ponta↓ subiectul acestor deconcentrate↑//
EB: Aşa ***să ştiţi.*** (PPC: 168)

(56) *LD: Dacă mi se permite↑ un Minut eventual. /ă: +++ Eu am văzut şi astăzi şi în zilele trecute↑ ++ şi-o spun* ***să ştiţi↓*** *fără patimă↓ mult tupeu↑ multă aroganţă↑ şi laşitate la actualu' Guvern↓ +şi-o să mă explic de ce. Tupeu pentru că↑ nici măcar nu mai dau VOie↑ +altcuia↓ să: să-şi SPUnă un punct de vedere↓ /ă: aroganţă pentru c-au eliminat <MARC complet↓ MARC> ideea de dialog↓ şi laşitate pentru că:↑ în loc să se preoCUpe↓ să preZINte tuturor românilor↓ ++ <CIT Fraţilor↓ tăiem↑ + c-aşa am ajuns.* (PPC: 245)

BDD-V1138 © 2014 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 12:42:09 UTC)

Știu poate fi marcator de adeziune (58 și 59), marcator de pauză (57 – a doua utilizare), marcator de ezitare (61 și 63), marcator de argumentare (întotdeauna în intonație ascendentă, 60 – a doua utilizare), marcator de autoritate a locutorului (61). Interesante sunt diferențele dintre utilizările cu și fără pronume personal. Cele fără pronume încearcă să limiteze contribuțiile interlocutorului și să fixeze autoritatea celui care enunță, în timp ce utilizările în coocurență cu pronumele ***eu*** marchează mai curând ezitarea sau incertitudinea față de autoritatea enunțiatorului în raport cu informația enunțată (64, 65 și 66):

(57) *CJ: Da↓ dragă↓ suntem aicea la Bebe și suntem foarte fericiți↓ că suntem împreună.*
AM: Ne bucurăm mult că vă putem ura toate cele care (sic!) vi le doriți↑//
*CJ: **știu** dragă Alin*
AM: multă sănătate↑
*CJ: și vă mulțumesc din suflet pentru toate↓ **știu**↓ nici nu trebe să spui vorbe↑ că le știu din suflet*. (CORV: 195)

(58) *VJ: Să facă o miniatură de fildeș.*
*LDJ: Da' erau de-o finețe: cu cu lupa le lucrau. **Știu.** Era totul pregătit pentru expunere: cel pu/in cămăruța asta.* (CORV: 72-73)

(59) *AN: Noi sântem↑≛ Noi am învățat în opoziție: să fin democrați. dumneavoastră va trebui să treceți <MARC din nou MARC> în opoziție ca să faceți lucrul ăsta.*
MT: Am fost și noi în opoziție↓ când erați dumneavoastră la putere↑//
*AN: **Știu. Știu**↓ e-adevărat.* (PPC: 264)

(60) *R: Dumneavoastră aveți vreo pasiune?...*
I: Am↓ da: mărturisesc că nu: ....
*R: Nu păi eu nu↑ **eu știu**↓ pisic-aveți?*
I: N-am nici pisică.
R: N-aveți nici pisică. Nu vă plac nici animalele atunci.
I: Nu↓ îmi plac↓da' n-am timp↓ ca să fiu sincer↓ de ele.
R: Stați la bloc probabil↓ nu?
I: Da↓ stau și la bloc.
*R: E↓ păi la bloc e mai greu să crești ditamai câinele. Fiecare cu câte o pasiune. **Eu știu**↑ am câine↓ altul are pisici↓ altu: **eu știu**↓ motocicletele↓ altu: **eu știu?** Fiecare cu câte o pasiune*. (IVLRA 2: 229-230).

(61) *B: îi scot mai largi.*
C: cât de largi se poate aicea↓
B: da↓ am [înțeles
*C: [și poate s-aranjează altfel când le tragi dunga aia aicea **eu știu?*** (IVLRA: 1, 127)

(62) *L: patru pi trei. și asta-i foarti mari.*
A: ei foarti mari↓ îi <î NORMALÎ>
*L: îi normalî. Da. și di fapt dac_o sî vreț↑ o sî puteț sî faciț și: ↓ + **eu știu**↓ un pereti din ăsta [XXX] un pereti di rigips*. (CRVA: 63)

(63) *B: = el o vrut sî facî o impresii teribilî acolo↑ și din cauza asta + [XXX] o imprimat și echipii↓**eu știu**↓ +*
A: fricî
B: fricî și î ++
A: da' ață văzut cî gigi becali aseară el credea că <î N-A CĂZUT> cu valencia. Tocmai că zicea la un moment dat î <î BINE C-AM SCĂPAT DE VALENCIA> (CRVA: 77)

BDD-V1138 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 12:42:09 UTC)

(64) *B: teoria care e un ⊥ humanitas a stârnit + ADMIRAȚIE și bucurie↑ în aceeași măsură în care a stârnit ură↓ ă: ↑ s-o-ntîmplat↑⊥ <R bineînțeles nu asta e singurul izvor al urii>? Există ură în clipa în care↑ ă:* ***eu știu****↑ denunți↑ + denunți în ghilimele? + o nedreptate majoră↑ + și nedreptatea aia are autori↑* (CRVA: 223)

(65) *CA: <MARC convingerea MARC> mea↓ că NU problema Numărului va rezolva↑ +reforma↑ + vieții politice românești↓ ci +problema caliTĂȚII. Dacă-i vorba de economii bugetare↑iată: ↑+ avem de-a face într-adevăr↓ cu o economie estimată undeva↑<R* ***știu și eu****↓ R> spre opt↓ zece↓ douăsprezece milioane de euro pe an↓ ceea ce înSEAMnă ceva.* (PPC: 10)

(66) *A.G: Păcatele alea mari nu se iartă. Alea le duci, nu te ierți nici tu pe tine. Ale mele sunt câteva,* ***le știu****....* (Interviu cu Andrei Gheorghe, EVZ. LS: 2002).

5. Situația verbului în texte beletristice

Ca texte literare, pentru epoca modernă, am ales două romane ale lui George Călinescu: *Bietul Ioanide* și *Enigma Otiliei*, pentru numărul mare de secvențe dialogale, care ar fi putut conține utilizări cu rol pragmatic ale verbului în discuție, cât mai apropiate contextelor de limbă vorbită. Sub raport cantitativ, exemplele cu **a ști** au fost însă dezamăgitor de puține. Deși am identificat multiple ocurențe ale verbului **a ști,** acestea nu au constituit situații de pragmaticalizare, ci simple utilizări ale verbului în înțeles pur epistemic. Singurul exemplu, reprodus mai jos, reprezintă o marcă de atenuare a enunțului care urmează, prin care se așteaptă reducerea impactului unei argumentări „dure" asupra interlocutorului:

(67) *Noi, familia, dacă am fi mai energici, am putea lua măsuri,* ***ştii,*** *sunt destule, debilitate mintală etcetera, etcetera, dar moşul e pezevenghi, îl învață Otilia şi-l ajută Pascalopol*. (Enigma Otiliei)

Celelalte două contexte în care a fost identificat fac parte din secvențe de text mai mari, legate semantic, coordonate sintactic adversativ sau juxtapuse, de tipul **știi..., însă vezi....,** respectiv **știi tu, cum să zic?**, și se pot constitui în ceea ce Liliana Hoinărescu numea **mărci ale politeții negative** (2007: 138), pentru că reprezintă modalități de flatare sau de menajare prin eufemism a interlocutorului.

(68) *— Tu m-ai întrebat cum se face că eu, intelectuală, admir un bărbat mai puțin remarcabil intelectualiceşte. Ți-am răspuns. Are în el ceva mai presus de orice diplomă: e un stăpân, calm, curajos, care se impune altora.*
— Există într-adevăr acest tip de om. Chestiunea este numai dacă nu cumva prestigiul nu se exercită în sensul unei cauze pierdute. ***Ştii tu,*** *cum să zic? (Ioanide tărăgăna vorbele în căutarea de eufemisme, sub impresia unor teorii din memoriul lui Tudorel) sunt şi haiduci interesanți în felul lor, al căror curaj se cheltuieşte în cauze meschine, în marginea societății.* (Bietul Ioanide)

(69) *Pascalopol veni, şi bătrânul puse pe Otilia şi pe Felix să pândească întâi prin toată curtea şi apoi să se ducă sus. Apoi, sugând un muc de țigară, moş Costache vorbi văicăreț:*
— Am strâns nişte bani şi nu ştie nimeni, pentru Otilica, dacă eram sănătos îi făceam o căsuță colea, poate tot i-o fac. Dar ce-i al ei e pus deoparte.
— Aşa? bravo, ştiam eu că eşti om de ispravă! Dar cum îi laşi? ***Ştii,*** *tu ai să trăieşti încă multă vreme, doar mi-a spus Stratulat că n-ai nimic, însă vezi, de la o vârstă oarecare, omul îşi pune lucrurile în ordine, iată, eu am făcut de mult testamentul.*

BDD-V1138 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 12:42:09 UTC)

— Nu vreau testament, se indignă bătrânul, n-am murit, să-mi fac testament, ce trebuie să ştie şi alţii ce-i dau eu fe-fetiţei? Am pus trei sute de mii de lei la o parte din vânzarea caselor. (Enigma Otiliei)

6. Concluzii

Sintetizând, putem spune că funcționalitatea verbului *a ști* în limba română se apropie de cea a unui deictic discursiv[1], prin aceea că poate funcționa „local", la nivelul unei propoziții sau fraze simple, cu **rol ostensiv**, dar și la nivel de discurs, caz în care prezintă o oarecare previzibilitate pentru că apare întotdeauna în coocurență cu structuri fixe sau consacrate, fiind vorba despre un **context sapiențial** mai larg**,** cu numeroase subtipuri: paremiologic, statistic, imagologic, experiențial, obținut pe baza sintetizării unor cunoștințe unanim împărtășite sau (re)cunoscute. Statutul de deictic este întărit de exemplele identificate pentru limba veche, în care verbul apare însoțit de adverbe de mod (*cum, așa*) sau de demonstrative (*aceasta*), care pot constitui, eventual, sursa pragmaticalizării ulterioare. Cu toate acestea, structurile și funcționalitatea din limba vorbită nu trebuie considerate a fi evoluat din cele ale limbii scrise, discursul scris și cel oral fiind privite ca fețe ale aceleiași monede și nu ca evoluând unul din celălalt, în mod necesar. Discursul oral este caracterizat prin **pragmatism**, în timp ce discursul scris este dominat de **sintactism** (Fischer 2007: 215): în discursul oral ordinea cuvintelor este mai „slabă", comunicarea se bazează pe sublinierea unităților de informație, mai curând decât pe o ordine sintactică de tip convențional a cuvintelor, coeziunea se obține prin repetarea unor elemente sintactice de conectare „slabă", de tipul *I mean, You know* și prin indicații prozodice și paralingvistice, în timp ce în discursul scris, coeziunea este atât lexicalizată cât și gramaticalizată în acord cu reguli convenționale stricte (Fischer 2007: 215). Există astfel un **continuum** între vorbire și scriere:

> „Variation in the use or non-use of structural marking is found most clearly between written and spoken discourse. Quite generally (and sometimes roughly) it can be said that there is a continuum in clause chaining from:
>
> (1) (i) mere juxtaposition (parataxis, no marking) › (ii) juxtaposition with adverbial or deictic particles or resumptive (anaphoric) elements › (iii) hypotactic integration › (iv) complete integration (embedding)
>
> With spoken discourse placed closer to the left end of the continuum, and written discourse to the right. The positions on the continuum could be, somewhat simply, illustrated as follows:
>
> (2i) I saw John at the garden centre – you know – John was buying flowers.
> (2ii) I saw John there. He was buying flowers.
> (2iii) I saw John when he was buying flowers.
> (2iv) I saw John buying flowers" (Fischer 2007: 214-215).

La nivel discursiv, nu se mai consideră că verbele se desemantizează, ci devin mai abstracte, mai complexe semantic (Dostie 2004: 39). Ca verb cognitiv prototipic, *a ști* nu se poate desemantiza complet niciodată în cursul pragmaticalizării, polifuncționalitatea sa sprijinindu-se întotdeauna și pe înțelesul epistemic.

[1] Înțelegemn prin *deixis discursiv* utilizarea unor expresii dintr-un enunț cu referire la o parte din enunț sau la întregul enunț, în sensul definiției formulate de Levinson (1983: 85).

BDD-V1138 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 12:42:09 UTC)

SURSE

Ivireanu = Ivireanu, Antim, *Opere. Ediție îngrijită și studiu introductiv de Gabriel Ștrempel,* București, Minerva, 1972.

Bianu = Bianu, Ioan (ed.), 1907, *Documente românești reproduse după originale sau după fotografii sub supravegherea bibliotecarului Academiei Române Ioan Bianu,* Partea I. Epoca dinainte de Mateiu Basarab (1632) și Vasile Lupu (1634), tomul 1, fascicola 1, 1576-1629, București, Institutul de Arte Grafice „Carol Göbel".

BI = George Călinescu, *Bietul Ioanide*, București, Minerva, 1973.

Boga = Boga, L. T. (ed.), 1929, *Documente basarabene III – Testamente și danii (1672-1858),* Chișinău, Tipografia Eparhială „Cartea Românească".

Coresi = Coresi, 1914, *Carte cu învățătură* (1581), publicată de Sextil Pușcariu și Alexie Procopovici, vol. I (Textul), București, Atelierele Grafice Socec & Co., corpus electronic.

CORV = Dascălu Jinga, L. (ed.), 2002, *Corpus de română vorbită. Eșantioane*, București, Oscar Print.

CRVA = Hoarță-Cărăușu, Luminița (ed.), 2005, *Corpus de limbă română vorbită actuală*, Iași, CERMI, 2005.

DÎ = *Documente și însemnări românești din secolul al XVI-lea*, București, Editura Academiei, 1979.

EO = George Călinescu, *Enigma Otiliei*, București, Editura Pentru Literatură, 1967.

EVZ = *Evenimentul zilei* – numerele din 2007.

EVZ. LS = *Evenimentul zilei* - suplimentul *Life & Style*, 2002-2003.

IVLRA 1 = Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana (coord.), 2002, *Interacțiunea verbală în limba română actuală. Corpus (selectiv): schiță de tipologie*, București, Editura Universității din București.

IVLRA 2 = Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana (coord.), 2007, *Interacțiunea verbală (IV) II – aspecte teoretice și aplicative*, București, Editura Universității din București.

NT = *Noul testament sau împăcarea cu leagea cea noao a lui Is. Hs. Domnului nostru*, Bălgrad, 1648, corpus electronic.

PPC = Pintilii, M. C., 2011, *Principiul politeții – factor de eficiență discursivă în discursul politic românesc. Corpus*, teză de doctorat, Universitatea „A. I. Cuza" Iași, 2011.

ROVA = Dascălu Jinga, Laurența (coord.), 2011, *Româna vorbită actuală: corpus și studii*, București, Editura Academiei.

Scrisori = Iorga, N. (ed.), 1999, *Scrisori de boieri, scrisori de domni*, București, Eurosong & Book (reproduce ed. a 2-a, Vălenii de Munte, Tipografia „Datina Românească", 1925).

TDM I = Cazacu, B. (coord), 1973, *Texte dialectale - Muntenia I*, București, Editura Academiei.

BIBLIOGRAFIE

Chivu, Gheorghe, 1997, „Variantele stilistice", în Ion Gheție (coord.), *Istoria limbii române literare. Epoca veche (1532-1780)*, București, Editura Academiei, p. 241–260, p. 455–482.

Chivu, Gheorghe., 2000, *Limba română de la primele texte până la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Variantele stilistice*, București, Univers Enciclopedic.

Dascălu Jinga, Laurența, 2012, „Verbul *a ști*: funcții și valori discursive", în *Bătrânul înțelept de la Pylos: volum omagial dedicat lui Andrei Avram la optzeci de ani*, ed. îngrijită de Ștefan Colceriu, București, Editura Academiei Române, p. 27-38.

Djamo-Diaconiță, Lucia, 1971, *Limba documentelor slavo-române emise în Țara Românească în secolul al XIV-lea și al XV-lea*, București, Editura Academiei.

BDD-V1138 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 12:42:09 UTC)

Dostie, Gaétane, 2004, *Pragmaticalisation et marqueurs discursifs. Analyse sémantique et traitement lexicographique*, Brussels, De Boeck / Duculot.
Fischer, Olga, 2007: *Morphosyntactic Change. Functional and Formal Perspectives*, Oxford, Oxford University Press.
Guțu Romalo, Valeria (coord.), 2005, *Gramatica limbii române*, vol. 2, *Enunțul*, București, Editura Academiei Române.
Hoinărescu, Liliana, 2007, „Aspecte ale politeții pragmatice în româna contemporană vorbită", în Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana (ed.), *Interacțiunea verbală (IV) - II. Studii teoretice şi aplicative. Corpus*, Bucureşti, Editura Universității din București, 129–169.
Uță Bărbulescu, Oana, Mihaela Constantinescu, Gabriela Stoica, 2008, „Observații asupra dispozițiilor testamentare din secolul al XVII-lea", în Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *Limba română: dinamica limbii, dinamica interpretării*, București, Editura Universității din București, p. 745–757.
Vasilescu, Andra, 2007, *Cum vorbesc românii: studii de comunicare (inter)culturală*, București, Editura Universității din București, p. 185–197.

THE PRAGMATICALIZATION OF THE ROMANIAN VERB *A ȘTI*

(*Abstract*)

The article deals with the pragmaticalization of the Romanian verb *a ști* (*to know)* from a synchronic and diachronic perspective, with special stress on the contemporary spoken language. The article identifies and describes the polifunctionality of the epistemic verb *a şti* which is closely related to the status of *textual deixis*, giving an account to the characteristics of the contexts in which the verb commonly occurs.

BDD-V1138 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 12:42:09 UTC)